

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ГАРАНТІЇ ТА ЗАХИСТ ТРУДОВИХ ПРАВ В УКРАЇНІ

Чумак Ю. І.

*факультет Правознавство, Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ*

Золотухіна Л. О.

*к. ю.н., доц. кафедри цивільно-правових дисциплін, Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

В умовах становлення демократичної, соціальної, правової держави, соціально-орієнтованої ринкової економіки проблема забезпечення поваги і додержання прав людини набула глобальних масштабів і на національному рівні, в тому числі в основній сфері життєдіяльності людини – сфері праці. Захист суб'єктивних прав і законних інтересів в межах відповідної форми захисту та за допомогою того чи іншого способу є об'єктивною необхідністю. Саме за рівнем захисту прав людини і громадянина оцінюються ефективність діяльності органів державної влади, ступінь демократичності держави в цілому. Створення і функціонування всеохоплюючої системи захисту трудових прав є важливою юридичною гарантією їх забезпечення. У зв'язку з цим, вивчення питань гарантій та захисту трудових прав є важливим завданням як у теоретичному, так і в практичному плані.

Проблеми захисту прав людини та громадянина досліджуються представниками різних галузей публічного та приватного права. Проблема захисту трудових прав була предметом дослідження багатьох науковців, зокрема таких, як Н. Болотіна, В. Буряк, К. Гусов, Г. Гончарова, В. Венедиктов, В. Жернаков, С. Запара, І. Кисельов, К. Крилов, В. Лазор, М. Лушнікова, А. Лушніков, Н. Лютов, С. Маврін, Т. Маркіна, Ю. Орловський, О. Пашков, П. Пилипенко, О. Процевський, В. Ротань, І. Снігірьова, М. Стадник, В. Толкунова, Є. Хохлов, Н. Хуторян, Н. Циганчук, Г. Чанишева та ін. Однак незважаючи на це деякі питання залишаються дослідженими досить поверхово, зокрема питання форм захисту трудових прав, ефективного галузевого механізму захисту прав у сфері праці тощо. Вищезазначене свідчить про актуальність дослідження гарантій та захисту трудових прав.

Гарантії у трудовому праві розглядаються як система правових норм, передбачених трудовим законодавством, що спрямовані на забезпечення безперешкодної реалізації, охорони та захисту трудових прав [1-3]. Російські вчені К. Гусов та В. Толкунова гарантії у трудовому праві розкривають як правові засоби, заходи, встановлені трудовим законодавством для оптимальної реалізації цих прав [4, с. 79]. Основне призначення юридичних гарантій в трудовому законодавстві – зниження та виключення порушень трудових прав індивідів, ігнорування їх законних інтересів.

Отже, гарантії у трудовому праві розглядаються як система правових норм, передбачених трудовим законодавством, що спрямовані на забезпечення безперешкодної реалізації, охорони та захисту трудових прав.

Аналіз наукової літератури дозволяє уточнити, що основною і найбільш поширеною серед національних юрисдикційних форм захисту прав, свобод і законних інтересів людини є судовий захист.

Принципи здійснення судового захисту передбачені різними міжнародно-правовими актами. Так, у п. 3 ст. 2 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., який ратифіковано Україною, зазначається, що кожна держава–учасник зобов'язується: забезпечити будь-якій особі, права і свободи якої, визнані в цьому Пакті, порушено, ефективний засіб правового захисту, навіть коли це порушення було вчинене особами, які діяли як офіційні особи; забезпечити, щоб право на правовий захист для будь-якої особи, яка потребує такого захисту, встановлювалось компетентними судовими, адміністративними або законодавчими органами влади чи будь-яким іншим компетентним органом, передбаченим правовою системою держави, і розвивати можливості судового захисту; забезпечити застосування компетентними органами влади засобів правового захисту, коли вони надаються [5].

Стаття 8 Загальної декларації прав людини 1948 р. проголошує право кожної людини на ефективне поновлення у правах компетентними національними судами у разі порушення її основних прав, наданих конституцією або законом [6]. Принцип ефективного поновлення порушених прав поступово реалізується у національному судочинстві. Конституцією України розширено можливості судового захисту порушених трудових прав. Це право, закріплене на Конституцією України (ст. 55), належить до основних прав і виконує службову роль як гарантія всіх інших прав та свобод людини і громадянина [7].

Комісія по трудових спорах є обов'язковим первинним органом з розгляду трудових спорів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях, за винятком спорів, зазначених у чинному законодавстві України. Згідно з ч. 1 ст. 224 КЗпП комісія по трудових спорах є обов'язковим первинним органом з розгляду трудових спорів, що виникають на підприємствах, в установах, організаціях, за винятком спорів, зазначених у статтях 222, 232 КЗпП України [8].

В системі органів судової влади, що забезпечують захист трудових прав, слід підкреслити особливу роль Конституційного Суду України, який реалізує свої повноваження, закріплені в Конституції України, Законі України «Про Конституційний Суд України», передусім, спрямовані на забезпечення основних прав і свобод людини, функціонування органів публічної влади та місцевого самоврядування, на забезпечення стабільності, прямої дії норми Конституції на території України.

Крім цього, міжнародна спільнота приділяє особливу увагу захисту трудових прав громадян. Провідне місце серед міжнародних інституцій, покликаних здійснювати такий захист, посідає Міжнародна організація праці.

Важливе значення для забезпечення судового захисту трудових прав у міжнародному просторі мають міжнародні договори між окремими державами. Вони мають обов'язковий характер для держав, що їх уклали; як правило, їх мета – забезпечення реалізації й захисту прав і свобод своїх громадян на території іншої держави. З огляду на це Україні необхідно активізувати свою діяльність у цьому напрямку, за допомогою міжнародних договорів, щоб забезпечити своїм громадянам вільний доступ до судових установ інших країн.

Таким чином, гарантії трудових прав, складаючи відповідну систему, взаємопов'язані та лише у сукупності забезпечують існування, реалізацію та

надійний захист трудових прав. За рівнем захисту прав людини і громадянина, в тому числі трудових прав людини, оцінюються ефективність діяльності органів державної влади, ступінь демократичності держави в цілому. Створення і функціонування всеохоплюючої системи захисту трудових прав є важливою юридичною гарантією їх забезпечення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Рудик В. Про проблемні питання нормативного гарантування права на соціальний захист / В. Рудик // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 9. — С. 37-39.
2. Ситницька О.А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / О.А. Ситницька. — Львів, 2009. — 16 с.
3. Скобелкин В.Н. Юридические гарантии трудовых прав рабочих и служащих / В.Н. Скобелкин. — М. : Наука, 1969. — 65 с.
4. Гусов К.Н. Трудовое право России / К.Н. Гусов, В.Н. Толкунова. — М., Проспект. — 2004. — 496 с.
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс].— Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
6. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 10.12.1948 р. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015
7. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.— Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
8. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] : Кодекс від 10 грудня 1971 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. — 1971.— Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08/card6#Public>.